

**PRZEGLĄD ARTYKUŁÓW ZWIĄZANYCH TEMATYCZNIE
Z DZIEJAMI KOŚCIOŁA NA ŚLĄSKU**

opublikowanych w latach 1966—1968 w „Zaraniu Śląskim”, „Kwartalniku Opolskim”, „Sobótce”, „Naszej Przeszłości” oraz w „Zeszytach Naukowych Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Katowicach”.

„ZARANIE ŚLĄSKIE”

1966 r. (XXIX), zeszyty 3 i 4:

Achremowicz, E.: *Silesiana* w „Pracach Literackich” Uniwersytetu Wrocławskiego. (M. i. o ks. W. Kraińskim, lektorze języka polskiego na Uniwersytecie Wrocławskim w II połowie XIX w.)

Mykita-Glensk, Cz.: *Początki ruchu młodzieżowego na Górnym Śląsku*.

1967 r. (XXX):

Kucianka, J.: *Scena amatorska w Królewskiej Hucie 1870—1884*.

Kajtoch, J.: *Pierwszy zbiorek poezji Konstantego Damrota. (W stulecie Wianka z Górnego Śląska)*.

„KWARTALNIK OPOLSKI”

1967 r. (XIII):

Chlebowczyk, L.: *Szkołnictwo i oświata na Śląsku w I połowie XIX wieku*.

1968 r. (XIV):

Obrzud, Z.: *Polski teatr amatorski w Chorzowie w latach 1868—1918*.

Głowacki, H.: *Fundacja Jerzego Góreckiego. (Dotyczy „collegiolum” przy kościele w Leśnicy)*.

„ŚLĄSKI KWARTALNIK HISTORYCZNY — SOBÓTKA”

1967 r. (XXII):

Matusik, L.: *Ze studiów nad średniowieczną kulturą umysłową kanoników regularnych na Śląsku. Jodok z Gliucholazów*.

Korta, W.: *Ze studiów nad średniowiecznymi rękopisami polskimi w bibliotekach włoskich*.

Grydyk-Przondo, B.: *Uwagi o kasztelanii Świny i początkach rodu Świnków. (Z których wywodzi się m. i. arcybiskup gnieźnieński Jakub II Świnka)*

Leszczyńska, B.: *Krytyka duchowieństwa w pismach Ludolfa z Zagania*.

Maleczyński, K.: *Kilka nie drukowanych oryginałów śląskich z pierwszej połowy XIII wieku*.

Chrapek, M.: *Pomoc Krakowa dla Górnego Śląska w latach 1919—1921*.

1968 r. (XXIII):

Grabski, A. F.: *Nowe świadectwo o Benedykcie Polaku i najeździe Tatarów w 1241 r.*

Maleczyński, K.: *Kilka nie drukowanych dokumentów śląskich z pierwszej połowy XIII wieku z różnych archiwów*.

Macurek, J.: *Humanizm na ziemiach czeskich i polskich w okresie do Białej Góry*.

Matusik, L.: *Na marginesie handlu odpustami w okresie przedreformacyjnym na Śląsku*.

Mazur, Z.: *Ordinatio beguinarum in mortalitate. (Dotyczy umowy wrocławskiej rady miejskiej z beginkami w sprawie opieki nad chorymi)*.

„NASZA PRZESZŁOŚĆ”

Tom XXVI (1967):

Całość poświęcona jest odtworzeniu życia Edmunda Bojanowskiego w ścisłym oparciu o źródła. Bojanowski znany jest nie tylko jako fundator Sióstr Służebniczek, ale również z licznych powiązań ze Śląskiem.

Na końcu umieszczono obszernie sprostowanie zarzutów, opublikowanych w tomie XXIII (1965) „Archiv für schlesische Kirchengeschichte” przeciwko ks. biskupowi Urbanowi w łączności z jego artykułem o roli Kościoła w dziejach związków, łączących Śląsk z Polską, w „Cahiers Pologne-Allemagne” z 1959/60 r.

Tom XXVII (1967):

Włodarski, B.: *Polityczna rola biskupów krakowskich w XIII wieku.*

„ZESZYTY NAUKOWE WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ W KATOWICACH”

Obejmują rozmaite dziedziny z zakresu pedagogiki. Na naszą uwagę zasługują:

„Prace Historyczne” Nr 1 (Katowice 1964):

Radziszewska, J.: *Działalność dyplomatyczna Rudolfa von Rüdeseim.*

Nr 2 (Katowice 1967):

Mrowiec, A.: *Przyczynki do początków szkolnictwa na Ziemi Rybnicko-Wodzisławskiej.*

„Prace Historyczno-literackie Katedry Historii Literatury Polskiej” Nr 1 (Katowice 1962):

Zaremba, J.: *Adam Gdaciusz wobec kontrreformacji na Śląsku po wojnie trzydziestoletniej.*

Rus, K.: *Walka o prawa języka polskiego w okresie Wiosny Ludów w Tygodniku Polskim i Dzienniku Górnośląskim.* (Działalność księży Bogedaina i Szafranka).

Radziszewska, J.: *Jan Długosz a annalista śląski Zygmunt Różyc.* Nr 4 (Katowice 1967):

Gumuła, U.: *Piotr Wachenius. Zarys informacyjny.* (Był pszczyńskim urzędnikiem podatkowym na początku XVII w. i autorem ewangelickich rozprawek teologicznych).

Saratowicz-Stolarzewiczowa, J.: *Sprawy narodowe w „Zwiastunie Górnośląskim”.*

Łopatkówna, B.: *Ilakowiczówna o Nankercze.*

Zestawił: ks. F. Maroń

WAŻNIEJSZE POZYCJE WYDAWNICZE 1967 ROKU DOTYCZĄCE OBSZARU DIECEZJI

Problemon średniowiecznej historii Śląska poświęcona jest publikacja J. Pudełki, *Zagadnienie wielkości powierzchni średniowiecznych miast śląskich* (Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, Wrocław 1967, ss. 57 oraz tablice i mapy). Większa część publikacji roku 1967 dotyczących historii Śląska obejmuje czasy ubiegłego i bieżącego stulecia. Użyteczna przy korzystaniu z publikacji dotyczących tego okresu może być praca I. I h n a t o w i c z a, *Vademecum do badań nad historią XIX i XX wieku* (PWN Warszawa 1967, ss. 187). Bunty chłopskie, które towarzyszyły początkom uwłaszczenia chłopów, omawia praca S. M i c h a l k i e w i c z a, *Powstanie chłopskie na Górnym Śląsku w 1811 roku* (Ossolineum, Wrocław 1967, ss. 156). Ważna dla badań nad stosunkiem Kościoła i państwa w monarchii pruskiej i początkami Kulturkampfu jest obszerna praca M. P a t e r a, *Katolicki ruch polityczny na Śląsku w latach 1848—1871* (Ossolineum, Wrocław 1967, ss. 285). Praca A. T a r g a, *Związki Śląska z Wielkopolską na przełomie XIX i XX wieku* (Instytut Śląski w Opolu, Opole 1967, ss. 44), dorzuca wiele cennych informacji do badań nad rozwojem polskiego ruchu narodowego na Górnym Śląsku.

Całościowo stosunki polsko-niemieckie od powstania Drugiej Rzeszy do wybuchu drugiej wojny światowej omawia praca J. Krasuckiego, *Stosunki polsko-niemieckie 1871-1939* (PWN, Warszawa 1967, ss. 286).

Szczególnie liczne są wydane ostatnio publikacje dotyczące okresu międzywojennego historii Śląska. Konferencji pokojowej w Paryżu poświęcono wielotomowe wydawnictwo: *Sprawy polskie na Konferencji Pokojowej w Paryżu w 1919 roku*. Tom drugi obejmuje materiały i dokumenty. Część druga drugiego tomu, opracowana przez zespół pod red. R. Bierzanka i J. Kukułki (PWN Warszawa 1967, ss. 480), zawiera w części pierwszej 41 dokumentów dotyczących Górnego Śląska, opracowanych przez W. T. Kowalskiego, w części drugiej 25 dokumentów dotyczących Śląska Cieszyńskiego, opracowanych przez M. Safianowską.

A. Szklarska-Lohmannowa opracowała *Polsko-czechosłowackie stosunki dyplomatyczne w latach 1918—1925* (Ossolineum, Wrocław 1967, ss. 180), w których sprawa Śląska Cieszyńskiego była jednym z zasadniczych problemów. Problem stosunku Czechosłowacji do sprawy Górnego Śląska po pierwszej wojnie światowej omawia także artykuł J. Przewłockiego, *Czechosłowacja wobec problemu Górnego Śląska w latach 1919—1921*, wydrukowany w „Zaraniu Śląskim” (1968, 1). Nie od rzeczy będzie przypomnienie, że już w okresie międzywojennym ukazała się praca K. Smogorzewskiego, *Sprawa Śląska na Konferencji Pokojowej 1919 r.* (Katowice 1935), a dziesięć lat temu praca T. Jędruszczyka, *Polityka Polski w sprawie Górnego Śląska w latach 1918—1922* (Warszawa 1958), zaś w roku 1962 „Śląski Kwartalnik Historyczny — Sobótka” wydrukował artykuł J. Walenty, *Czechosłowacja i przynależność Górnego Śląska do Polski w latach 1918—1921* (1962, 1) Okresu międzywojennego dotyczy także praca A. Szefera *Mniejszość niemiecka w Polsce i Czechosłowacji w latach 1933—1938* PWN, Katowice 1967 ss. 291. Warto uzupełnić, że zagadnieniem niemieckiej mniejszości narodowej w okresie międzywojennym na obszarze diecezji katowickiej w listach pasterskich i duszpasterstwie zajęły się prace seminarijne studentów Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie w ramach prac prowadzonych przez seminarium historii Kościoła. Prace te złożone zostały w maszynopisie w bibliotece Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie.

*

Charakter informacyjny z zakresu szkolnictwa wyższego na obszarze diecezji posiada wydana już po raz drugi praca S. Skibińskiego, *Szkolnictwo wyższe i placówki naukowo-badawcze województwa katowickiego w Polsce Ludowej* (Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1967, ss. 151).

Całego obszaru Śląska, zwłaszcza jednak Śląska Dolnego, dotyczy praca J. Kłębowskiego, *Renesansowe rzeźby na Śląsku 1500—1560* (PWN, Poznań 1967, ss. 301).

W ramach *Katalogu zabytków sztuki w Polsce*, z tomu siódmego, rejestrującego zabytki województwa opolskiego, ukazał się zeszyt 13 — *Powiat raciborski*, opracowany pod red. T. Chrzanowskiego i M. Korneckiego (Instytut Sztuki PAN, Warszawa 1967, ss. 89). Zeszyt nie dotyczy wprawdzie bezpośrednio obszaru diecezji, posiada

jednakże cenne informacje dla powiązanego z ziemią raciborską rybnickiego okręgu węglowego.

*

Z wydawnictw literackich warto odnotować opracowane przez Z. i J. Pospiechów pisma Michała Przywary (1867—1906), *Przywiarki, czyli przesady i zabobony ludu polskiego na Górnym Śląsku* (Instytut Śląski w Opolu, Opole 1967, ss. 67) oraz wydane w ramach serii *Pisarze Śląscy XIX i XX wieku*, a opracowane przez J. Kajtocha, *Poezje* ks. Norberta Bończa (Ossolineum, Wrocław 1967, ss. XLIV + 260).

*

Z wydawnictw omawiających zagadnienia poszczególnych miast Górnego Śląska ukazał się, wydany przez Komitet Obchodów 700 lecia miasta Skoczowa, *Pamiętnik Skoczowski — 700 lat miasta Skoczowa* (Skoczów 1967, ss. 130) zawierający sporo informacji o katolickim duchowieństwie skoczowskim. W ubiegłym roku miasto Chorzów wydało swój własny rocznik statystyczny (*Rocznik Statystyczny miasta Chorzowa 1966*; Chorzów 1966, ss. 119), a w roku 1967 wydano opracowaną przez zespół pod redakcją H. Rechowicza pracę: *Zabrze — Zarys rozwoju miasta* (Śląski Instytut Naukowy — Śląsk, Katowice 1967, ss. 382) Część historyczną pracy do roku 1945 opracowała grupa czołowych historyków śląskich.

*

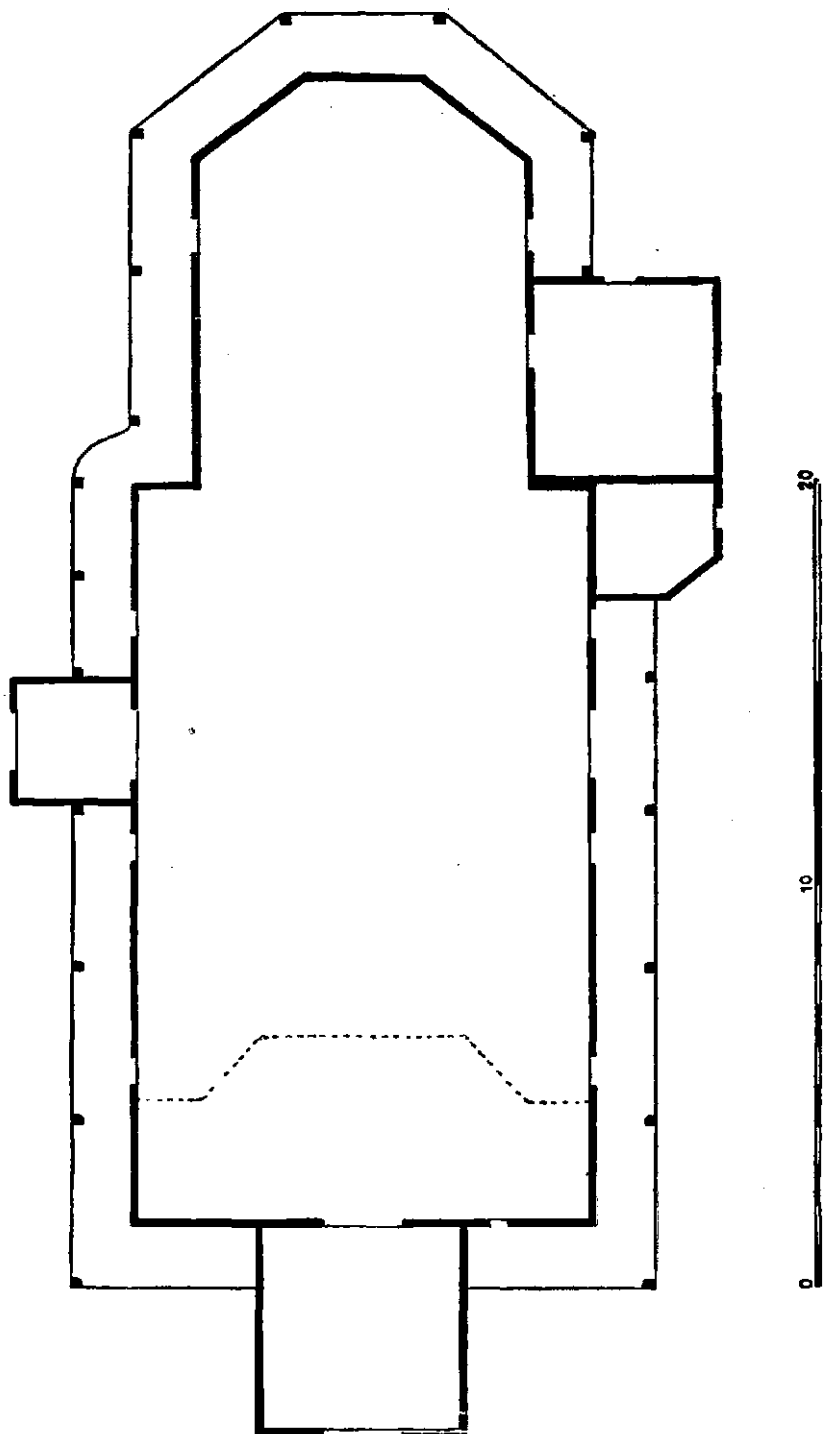
W roku 1968 Śląski Instytut Naukowy wydał *Bibliografię Śląską za rok 1964* (Katowice, ss. 359) opracowaną przez Zespół Działu Bibliograficzno-Informacyjnego Biblioteki Śląskiej pod kierownictwem E. Engelkina.

Sylwetki Ślązaków kreśli książka J. Opolskiego *Ślązacy* (KiW, Warszawa 1968, ss. 277). Praca J. Pietruchy *Rynek pracy województwa katowickiego* (SIN, Katowice 1968, ss. 124) ukazała się jako 88 — przedostatni — numer z serii Biuletynów Naukowych Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach. Pracę tegoż autora *Wizja demograficzna województwa katowickiego* (SIN, Katowice 1968 ss. 164) wydano jako numer 9 nowej serii: *Zeszyty Naukowe*, zapoczątkowanej w sierpniu 1968 r. Z zagadnieniami regionów województwa katowickiego wiąże się praca M. Grabani *Rybnicki Okręg Węglowy. Problemy i perspektywy* (SIN, Katowice 1968, ss. 144) oraz wznowione wydanie książki G. Morcinka *Ziemia Cieszyńska* (Śląsk, Katowice 1968, ss. 184). Poprzednie wydanie tej książki ukazało się w roku 1962.

*

Z zakresu historii literatury na Śląsku wydano w ramach serii wydawniczej *Pisarze śląscy XIX i XX wieku* trzeci tom: *Śląscy pisarze ludowi (1800—1914) Antologia poezji i prozy* (SIN, Wrocław 1968, ss. 434) opracowany i przygotowany do druku przez J. Kuciańkę. W serii *Zasłużeni ludzie Śląska* wydano pracę J. Kajtocha *Konstanty Damrot. Życie i twórczość literacka* (Śląsk, Katowice 1968, ss. 110). Z pozycji wydanych w 1967 roku warto wspomnieć jeszcze o książce *Bery śmieszne i ucieszne. Humor śląski* (Wydawnictwo Artystyczno Graficzne. Towarzystwo Przyjaciół Opola, Opole 1967, ss. 150) zebrane i opracowane przez D. Simónides.

ks. Gustaw Klapuch

Rzut poziomy kościoła św. Trójcy w Koszęcinie — stan z 1968 r.